

Borov litijaš “jede” Trebjesu

Borov litijaš na prostoru park šume Trebjesa napada stabla bora i na njemu pravi svoje gnijezdo. Da bi utvrdili rasprostranjenje i broj zaraženih stabala Sekretarijat za komunalne poslove i saobraćaj Opštine Nikšić je izvršio istraživanja koja su pokazala da dolazi do isušivanja stabala bora, što znači da litijaš uništava park šumu.

Zbog svojih prirodnih karakteristika, velikog naučnog značaja, estetske, pejzažne, kulturno-istorijske i sportsko-rekreativne vrijednosti, Trebjesa je Odlukom Skupštine opštine Nikšić od 27.12.2000. godine stavljena pod zaštitu kao Posebni prirodni predio.

U predhodne tri godine vrše se istraživanja borovog litijaša na Trebjesi i njegovo uklanjanje, tako da ove godine broj gnijezda je značajno smanjen.

Gnijezdo spolja

Gusjenice pred paučinastim gnijezdom

“Izbrojana su zaražena stabla na svim parcelama, određen je fitocenološki sastav, utvrđen je broj napadnutih stabala i ukupan broj gnijezda na datoj površini. Takođe je obavljen monitoring zdravstvenog stanja stabala na odabranim parcelama. Što se tiče samog leptira, glava, grudi i prednja krila su sivi, a zadnja bijela sa crnom pjegom na zadnjem kraju. Između očiju ima izbočinu poput kreste, čime se jasno razlikuje od hrastova četnjaka”, navodi Nataša Bakić, tehnolog, samostalni savjetnik Sekretarijata za komunalne poslove i saobraćaj.

Sprovedenom akcijom Komunalnog preduzeća i Zelenila Nikšić je uklonjen veliki broj gnijezda koji će nadaju se, držati brojnost populacije borovog litijaša pod kontrolom u narednom periodu, dok su uklonjena gnijezda borovog litijaša uništena putem spaljivanja.

“Borov litijaš, povorkaš ili gnjezdar (Thaumetopoea pityocampa), noćni leptir iz porodice prelaca; štetočina borovih šuma, dobio je ime po tome što mu se gusjenice kreću noću u povorkama ili četama, Upravo ta vrsta ima otrovne dlačice, koje su lomljive i lagane pa ih vjetrovi raznose po okolini, što je dodatna neugodnost, jer je u slučajevima jakih napada teško boraviti u tom području, a zagađuju i hranu i vodu. Ovoj vrsti odgovara suvo vrijeme, pa se u sušnim godinama može strašno namnožiti.

Gusjenice borovog četnika, braća i sestre iz istog legla, njih stotinjak, dan provode u svom gnijezdu ispredenom među iglicama na perifernim granama, a noću izlaze na hranjenje.

Kreću se u kolonama, a ujutro se vraćaju u gnijezda. U slučaju da im na jednom stablu ponestane hrane sele na drugo, takođe u koloni.

Odrasli mužjak

Odrasla ženka

Prezimljuju u svojim ispredenim gnijezdima na granama, pa je zima najbolje vrijeme za rezanje grančica s gnijezdima, koja treba spaliti. Kako su dlačice vrlo otrovne, na licu bi trebalo nositi masku i zaštititi cijelo tijelo”, kaže Jelena Mašulović, biolog, samostalni savjetnik Sekretarijata za komunalne poslove i saobraćaj.

Odrasla gusjenica

“Monitoring stanja brojnosti populacije borovog litijaša (*Thaumatopea pitocampa* Schiff) u park šumi Trebjesa se vrši od 2003. godine”, dodaje Bakić.

“Zanimljiv je podatak da, ako se ukloni jedna gusjenica iz sredine kolone, ostale čekaju da se začelje spoji s prednjim dijelom, pa tek onda nastavljaju put. Kolone gusjenica mogu biti duge i više metara. Kukulje se u površinskom sloju zemlje, takođe u skupovima. Stadijum gusjenice, koja se nalazi u čvrstom kokonu, traje od proljeća do polovine ljeta. Leptiri se obično javljaju u polovini ljeta, bez većih vremenskih fluktuacija, kao što je to kod kukuljenja i pojave gusjenica.

Borov litijaš je u prvom redu parazit bora, ali ne napada sve vrste, već se zadržava na crnom boru i njegovim varijetetima. Napada i alepski, primorski i bricijski bor, ali se može hraniti i iglicama smreke, jele, vajmutovca i duglazije. Raširen je uglavnom na području Mediterana, a na kontinentu je rijedak, kao što je na Trebjesi slučaj. Ne javlja se periodično, već ga više-manje ima svo vrijeme. Prirodni su mu neprijatelji ose najeznice, muve gusjeničarke, poliedrija i neki jajni nametnici”, dodaje Mašulović.

Nadamo se da će akcije Sekretarijata za komunalne poslove i saobraćaj zaustaviti širenje litijaša i sušenje “pluća” grada.